

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. novembra 1893.

Politiški oddelek.

Ministerstvo Plener imenovano Windischgrätz.

Po dolgih težavah se je v nedeljo vendar porodilo novo ministerstvo. Nekaj časa je že kazalo, da se vse razbije. To tudi ni čudno. Jako težavno je bilo zvariti vlado iz dosedanjih najhujših sovražnikov. Potrebno je bilo, da se je marsikaj žrtvovalo od svojih načel. Mi rečemo od svojih načel, naj časopisi naklonjeni novi vladi še tako oporekajo in z besedami stvar zavijajo. Naj se še toliko piše o tem, da se stranke niso zleile, temveč le zblížale, nikakor bi liberalci in konservativci ne mogli skupaj delovati, da prvi ali pa drugi, ali pa oboji niso nekaj zatajili od svojih načel.

Najvažnejša oseba novega ministerstva je Plener, on je mož, ki ima odločno označeno politično preteklost za seboj. On bode postal duša in vodja ministerstvu, Windischgrätz mu bode kmalu dajal samo ime.

Kaka da bode vlada, v kateri sedi Plener, o tem mislimo, da pač ni treba dosti govoriti. Naj so ga zadnji čas nekateri poljski in konservativni listi še tako hvalili, vendar on ostane, kar je bil, nasprotnik konservativcev in Slovanov, tako bode pa tudi ministerstvo, ki se je rodilo.

Rodil je je strah pred volilno reformo. Časopisi so največ strašili s socijalno demokracijo, da bi le preprečili razširjenje občne volilne pravice. Mi smo v svojem listu že dovolj označili, da je to le prazen strah. Mi smo tudi trdno prepričani, da resnejši vodje pač tudi noben dan niso verjeli v ta strah. O nekaterih kimovcih pač ne bomo rekli, da so kaj takega verjeli, ker se jim ne ljubi ali pa ker zmožni niso, da bi dobro premislili razmere.

Povod strahu pred volilno reformo je bil ves drug. Po Taaffejevi reformi bi bili v Avstriji najbrž prišli Slo-

vani do naravne večine v postavodajalnih zastopih. Tega so se bali nemški liberalci in konservativci, bali so se, da pridejo časi, ko bode konec nemškemu prvenstvu v Avstriji, katero lepo ugaja Nemcem, naj si že bode te ali one stranke.

Vsi dogodki pa imajo vsaj to dobro stran, da so nam nemške konservativce pokazali v pravi luči. Mi sicer nismo bili proti temu, da naši poslanci hodijo s konservativci v državnem zboru, ali svarili smo pa pred tem, da bi se jim slepo zaupalo. Večkrat smo že imeli priliko se prepričati, kako je s pravicoljubnostjo te stranke. Gotovo je še marsikomu v spominu, kako so snedli štajerski konservativci besedo, da le niso volili Slovence v deželni odbor. Sedaj pri volilni reformi so se pa zavezali z najhujšimi nasprotniki vere in slovanstva, da se le odstrani nevarnost, da se nemštvo zavrne v Avstriji v naravne meje. Ko je šlo, da se prepreči Slovanom priti do večje moči in veljave, zavezali so se nemški konservativci z največjimi nasprotniki verske šole.

Sedaj naj nikdo več ne hvali, kako so konservativci prijazni Slovincem, ako kdo spregovori kako nam dobro besedo ali podpiše kako našo interpelacijo, o kateri že naprej ve, da ne bode imela nobenega vpliva. Besede so po ceni, in brez hasni, in ako jim ne sledi dejanje, Taaffejeva volilna reforma bi pa bila tako dejanje, ki bi bilo Slovanom pripomoglo do večje veljave, pa so jo konservativci pomagali levičarjem pokopati.

Glavno glasilo nemških konservativcev na Dunaji opravičuje zblížanje z liberalci s tem, da tako ni bila mogoča nobena vlada, ker Mladočehi hodijo svoja pota. Radi bi torej odgovornost zvalili na Mladočehe, dočim vsakdo ve, da se je koalicija osnovala le proti volilni reformi. Če je konservativcem bilo za to, da se dobi večina sposobna za vladanje, bili bi ravno tako lahko začeli pogajanja z Mladočehi in pa protisemiti, seveda le na podlagi občne volilne pravice.

Sicer ne rečemo, da bi naši poslanci v bodoče ne smeli hoditi s konservativci, ako bi razmere to zahtevale. Treba je pa, da se preveč ne vežejo, in si obdrže popol-

noma svobodne roke, da se zavežejo s to ali ono stranko, ako bi to obetalo koristi za nas v narodnem oziru.

Če so se nemški konservativci združili, rekli bi, proti Slovanom, z nemškimi liberalci, nam tudi ne more nikdo zameriti, ako se zavežemo bodi si s to ali ono stranko proti njim, če jih kedaj pustimo na cedilu. Kdo ve, če bi že sedaj naše stanje ne bilo boljše, ko bi se bili politike učili pri Poljaki in bili podpirali sedaj to sedaj drugo stranko, katera bi bila nam več obljubila.

Mnogi zatrjujejo, da nova vlada se ne bode dolgo obdržala. Nam se to ne zdi prav verjetno. Rodil jo je strah pred Slovani in zjedini tri največje stranke, in dokler bode ta strah tako silen, tako dolgo se bode vlada lahko obdržala. Tudi kako novo volilno reformo utegnejo gospodje spraviti pod streho, če bode le potem, da se ž njo bolj utrdi nemštvo in da ne bode naravnost škodovalo Poljakom. Jedina ovira bode ta, da trije veliki klubi nimajo dvetretjinske večine, in da jo težko dobe. Naposled se bodo tudi sedanja sredstva obrabila, ker volilci ne bodo mogli imeti najboljših pojmov o poslancih, ki se bratijo s tistimi, katere so poprej proglašali za največje nasprotnike. Pač se bodo morali misliti, da gospodje ali varujejo pred vsem svoje koristi ali pa igrajo samo komedijo.

Posebno pa nova vlada označuje to, da je njen član grof Wurmbrand, deželni glavar štajarski. Poleg Plenerja je pač najznačilnejša oseba grof Wurmbrand, Nemeč je od nog do glave. On je ob svojem času predlagal, da se nemščina proglasi za državni jezik. S tem, da se konservativci dopustili, da je tak mož postal minister, je pač dovolj jasno, da smo jih dobro zgorej naslikali. Ko bi jim res bilo še kaj na narodni enakopravnosti, morali bi odločno zavriniti moža, kateremu Slovani niti jeden dan ne moremo zaupati. Imenovanje grofa Wurmbanda ministrom pač jasno kaže, po kaki poti je bode vozilo novo ministerstvo.

Sicer so pa nemški centralisti pač nekoliko odjejnali od svojih načel, ko so dopustili, da je grof Wurmbrand postal minister. Ta mož ni centralist, on je avtonomist, ki je večkrat že zagovarjal avtonomijo dežel. To je pa grof zagovarjal le zaradi tega, ker bi posebno na Štajarskem in Koroškem bila deželna avtonomija najboljše sredstvo za ponemčevanje. Novo ministerstvo utegne torej celo semtertja pospeševati tudi avtonomistične težnje, seveda le tedaj, ako bode to ugajalo nemštvu. Že dolgo se namreč mej Nemci razširja teženje, da se baš v interesu nemštva razširi deželna avtonomija in imenovanje grofa Wurmbanda ministrom dokazuje, da zmagaže to teženje centralizem in to baš zaradi tega, ker je Slovanom še mnogo nevarneje.

Iz povedanega je jasno, da nova vlada ne bode niti centralistična, niti konservativna, glavno vodilo jej bode nasprostvo zoper Slovence in Čehe. To morajo tudi naši poslanci imeti pred očmi in potem vravnati svojo politiko.

Politični pregled.

Novo ministerstvo. — Ministerski predsednik knez Windischgrätz je rojen leta 1851. v Pragi in je študiral pravo na vseučiliših v Brnu in Pragi. Na poslednjem vseučilišči se je pridobil doktorstvo. Po očetovi smrti je postal delni član gosposke zbornice. Od leta 1883. je tudi bil češki deželni poslanec, voljen v skupini fidejkomisnega posestva. Držal se je politike zgodovinskega plemstva, poslednja leta je pa bil kot odločen zagovornik dunajskih punktacij v prijateljstvu z nemškimi liberalci, kar mu je precej pomaglo do ministerskega predsedstva. — Minister notranjih stvari Olivier marki Bacquehem je rojen l. 1847. v Opavi iz francoske plemenite rodbine. Študiral je v Terezijanumu in po dovršenih študijah stopil v sodnijsko prakso. Leta 1870. je prišel v učno ministerstvo. Pozneje je bil okrajni glavar v več krajih. Po okupaciji Bosne je tri leta služil v Sarajevu. Povrnivši je prišel k namestništvu v Lincu. Leta 1882. je postal deželni predsednik v Šleziji in štiri leta pozneje trgovski minister, v ministerstvu je podpiral nemške težnje. — Poljedelski minister je ostal grof Julij Falkenhayn, ki je rojen leta 1829. na Dunaji. V mladih letih je bil vojak in se je udeležil vojske l. 1848. in 1849. in postal konjiški častnik. Pozneje se je pečal s kmetijstvom. Voljen v deželni zbor gorenjeavstrijski, se pridružil konservativni stranki in pod Hohenwartom je bil postal deželni glavar. Ko je grof Taaffe prišel na krmilo, ga je poklical v ministerstvo. — Nov minister za Galicijo Apolarin vitez Jaworski je rojen 1825. l. in je študiral pravo v Levovu in na Dunaji. Od leta 1870. je bil deželni in državni poslanec. Znal si je hitro pridobiti veljavo v poljskem klubu in je od leta 1885. načelnik poljskemu klubu. — Stanislav vitez Madejski, novi učni minister je rojen leta 1841. v Sieniawi v Galiciji. Študiral je v Krakovem in Levovu. Sprva je vstopil v državno službo, pozneje je postal notar. L. 1879. je bil voljen v državni zbor in se je pridružil liberalni frakciji v poljskem klubu in vedno bil za sodelovanje Poljakov z levičarji. Poslednja leta je bil Madejski profesor na krakovskem vseučilišči in je letos vseučiliščni rektor. — Novi finančni minister Ernest pl. Plener, je rojen l. 1841. v Heba. Njegov oče je bil finančni in trgovski minister. Študiral je v Berlinu in na Dunaji. Vstopil je v diplomatsko službo, iz katere je iztopil l. 1873., katero leto je bil voljen v državni zbor. Kmalu si je dobil veliko veljavo pri nemških liberalcih in je zadnja leta vodja zjedinjene leveice. — Pravosodni minister je ostal grof Friderik Schönborn, rojen leta 1841. v Dlačkovicah na Češkem. Študiral je v Pragi. Pisal je več brošur, v katerih je zagovarjal češko državno pravo. Leta 1881. je postal moravski namestnik in 1888. pravosodni minister. — Novi trgovski minister grof Wurmbrand je rojen l. 1838. in je v mladih letih služil pri vojaki in postal konjiški stotnik. Leta 1879. je bil voljen v državni zbor. Kot štajarski deželni glavar se je mnogo trudil za grajenje železnic. Velik nasprotnik Slovanov je. — Ceno grof Welsersheimb ostane deželnobrambeni minister. Rojen je leta 1835. in je kot kadet vstopil v vojno. Dopršivši višjo vojno šolo je prišel v generalni štab. Udeležil se je vojske 1866. leta. Bil nekaj časa vojaški atašé v Parizu in Berlinu. Potem je stopil zopet v aktivno službo in kmalu general postal, od 1879. je deželno-brambeni minister. Kot general se za politiko dosti ni brigal.

Državni zbor se snide zopet dne 23. t. m. in bode že v prvi seji nadaljeval posvetovanje o volilni reformi. Vlada bode že v prvi seji imela priliko pojasniti stališče svoje. Levičarski listi vedo povedati, da se osnuje posebna kurija, v kateri volijo tisti, ki sedaj nimajo volilne pravice. Tej skupini bi se dalo osemdeset poslancev. Je li vlada za tako reformo, ne vemo, ali verjetno, ker v njej imajo glavno besedo levičarji. Taka volilna reforma bi bila katoliški in slovanski stvari v veliko kvar. V novi skupini bi bili najbrž voljeni